

U S T A W A

z dnia 2018 r.

o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym

Art. 1. W ustawie z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2018 r. poz. 5, z późn. zm.¹⁾) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 14 w § 1 uchyla się pkt 4;
- 2) w art. 20 w pkt 1 wyrazy „art. 14 § 1 pkt 1, 4 i 7” zastępuje się wyrazami „art. 14 § 1 pkt 1 i 7”;
- 3) w art. 22 w § 2 uchyla się pkt 2;
- 4) w art. 37:
 - a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Sędzia Sądu Najwyższego przechodzi w stan spoczynku z dniem ukończenia 65. roku życia.”,
 - b) uchyla się § 1a–4;
- 5) w art. 111:
 - a) uchyla się § 1–1b,
 - b) w § 4 skreśla się wyrazy „spośród kandydatów wybranych w trybie § 5”,
 - c) uchyla się § 5;

- 6) po art. 129 dodaje się art. 129a w brzmieniu:

„Art. 129a. § 1. Przepis art. 37 § 1 stosuje się do sędziów Sądu Najwyższego, którzy objęli stanowisko sędziego Sądu Najwyższego po dniu wejścia w życie ustawy z dnia ... o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym (Dz. U. poz. ...).

§ 2. Do sędziów Sądu Najwyższego, którzy objęli stanowisko sędziego Sądu Najwyższego przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia ... o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym (Dz. U. poz. ...) stosuje się przepis art. 30 ustawy uchylanej w art. 135.”.

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2018 r. poz. 650, 771, 847, 848, 1045 i 1443.

Art. 2. 1. Sędzia Sądu Najwyższego albo sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego, który przeszedł w stan spoczynku na podstawie art. 37 § 1–4 albo art. 111 § 1 lub 1a ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu dotychczasowym, w tym przy zastosowaniu art. 5 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1045), z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy powraca do pełnienia urzędu na stanowisku zajmowanym w dniu wejścia w życie ustawy zmienianej w art. 1. Służbę na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego albo sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego uważa się za nieprzerwaną.

2. Sędzia, o którym mowa w ust. 1, w terminie 7 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, może złożyć oświadczenie o woli pozostania w stanie spoczynku. Oświadczenie składa się Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej, za pośrednictwem Krajowej Rady Sądownictwa.

3. Złożenie oświadczenia, o którym mowa w ust. 2, jest równoznaczne z pozostaniem sędziego w stanie spoczynku. W takim przypadku nie zachodzą wynikające z ust. 1 skutki związane z powrotem do pełnienia urzędu na stanowisku zajmowanym w dniu wejścia w życie ustawy zmienianej w art. 1.

4. Jeżeli sędzia, który na podstawie ust. 1 powrócił do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego, zajmował w dniu wejścia w życie ustawy zmienianej w art. 1 stanowisko Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego albo Prezesa Sądu Najwyższego, kadencję odpowiednio Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego i Prezesa Sądu Najwyższego trwającą w dniu wejścia w życie ustawy zmienianej w art. 1 uważa się za nieprzerwaną.

5. Sędziemu, który złożył oświadczenie, o którym mowa w ust. 2, przysługuje od dnia przejścia w stan spoczynku do dnia wygaśnięcia stosunku służbowego uposażenie w wysokości wynagrodzenia pobieranego na ostatnio zajmowanym stanowisku .

6. Sędzia, o którym mowa w ust. 1, który powrócił do pełnienia urzędu na poprzednio zajmowanym stanowisku, jest obowiązany do zwrotu świadczeń pobranych w związku z przejściem w stan spoczynku.

7. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób, tryb, rodzaje oraz termin zwrotu świadczeń, o których mowa w ust. 6, a także sposób ustalania ich wysokości, mając na uwadze zasady prawa pracy i prawa cywilnego oraz potrzebę zapewnienia sprawnego zwrotu świadczeń pobranych przez sędziów z związku z przejściem w stan spoczynku, którzy powrócili do pełnienia urzędu na poprzednio zajmowanych stanowiskach, a także możliwość zaliczenia pobranych świadczeń na poczet należnego wynagrodzenia.

Art. 3. 1. Sędzia Sądu Najwyższego albo sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego, który przeszedł w stan spoczynku w związku ze złożeniem oświadczeń, o których mowa w art. 37 § 4 i 5 albo w art. 111 § 1b i 2 ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu dotychczasowym, pozostaje w stanie spoczynku.

2. Sędziemu, o którym mowa w ust. 1, przysługuje od dnia przejścia w stan spoczynku do dnia wygaśnięcia stosunku służbowego uposażenie w wysokości wynagrodzenia pobieranego na ostatnio zajmowanym stanowisku.

Art. 4. Postępowania wszczęte na podstawie art. 37 § 1 oraz art. 111 § 1–1b ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu dotychczasowym i postępowania odwoławcze w tych sprawach, niezakończone do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, podlegają umorzeniu.

Art. 5. 1. Sędzia Sądu Najwyższego, któremu Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej powierzył kierowanie izbą na podstawie art. 111 § 4 ustawy zmienianej w art. 1, zwołuje zgromadzenie sędziów izby Sądu Najwyższego w celu wybrania kandydatów, o których mowa w art. 15 § 2 ustawy zmienianej w art. 1, w terminie 30 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

2. Sędzia Sądu Najwyższego, o którym mowa w art. 130 ustawy zmienianej w art. 1, zwołuje zgromadzenie sędziów Izby Dyscyplinarnej, w celu wybrania kandydatów, o których mowa w art. 15 § 2 ustawy zmienianej w art. 1, w terminie 30 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

3. Sędzia Sądu Najwyższego, któremu Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej powierzył kierowanie izbą na podstawie art. 111 § 4 ustawy zmienianej w art. 1 oraz sędzia Sądu Najwyższego, o którym mowa w art. 130 ustawy zmienianej w art. 1, niezwłocznie przedstawiają Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej kandydatów, o których mowa w art. 15 § 2 ustawy zmienianej w art. 1. Przepisu art. 14 § 1 pkt 3 ustawy zmienianej w art. 1 nie stosuje się.

Art. 6. Ustawa wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Proponowany projekt dotyczy nowelizacji przepisów odnoszących się do przejścia w stan spoczynku sędziów Sądu Najwyższego i sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego, po osiągnięciu określonego wieku.

Inicjatywa ustawodawcza została zainspirowana przede wszystkim:

- 1) zastrzeżeniami, także natury konstytucyjnej, dotyczącymi kształtu przepisów o przejściu sędziów w stan spoczynku podnoszonymi przez różne środowiska w kraju, w tym niektóre organy władzy publicznej (zob. np. zob. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 2 sierpnia 2018 r., sygn. akt III UZP 4/18);
- 2) krytyką obowiązujących rozwiązań prawnych podnoszoną przez instytucje Unii Europejskiej, w tym także w związku z toczącym się przed Trybunałem Sprawiedliwości UE postępowaniem ze skargi Komisji Europejskiej przeciwko Polsce, związanym z procedurami przechodzenia w stan spoczynku;
- 3) koniecznością podjęcia środków w celu wykonania nałożonego na Polskę zobowiązania wynikającego z postanowienia Wiceprezesa TSUE z dnia 19 października 2018 r., sygn. C-619/18 w związku z przejściem sędziów w stan spoczynku na podstawie ustawy o Sądzie Najwyższym z 2017 r.

Zmiana legislacyjna dotyczy istniejącego w obowiązującym ustawodawstwie rozwiązania umożliwiającego sędziemu Sądu Najwyższego albo Naczelnemu Sądowi Administracyjnego, który osiągnął ustawowy wiek przejścia w stan spoczynku, dalsze zajmowanie stanowiska sędziowskiego. Dotychczasowe unormowanie określa ten wiek na poziomie 65 lat. Wprowadzało jednak możliwość dalszego zajmowania stanowiska sędziego, jeżeli osoba zainteresowana uzyskała stosowną zgodę wskazanego organu władzy wykonawczej (Prezydenta RP).

Ponadto nowelizacja stanowi wykonanie postanowienia zabezpieczającego TSUE, sygn. C-619/18. Jeśli pkt 1 tiret drugie tego postanowienia zobowiązuje do „podjęcia wszelkich niezbędnych środków w celu zapewnienia, by sędziowie Sądu Najwyższego (Polska), których dotyczą wyżej wymienione przepisy, mogli pełnić funkcje na tym samym stanowisku, korzystając z tego samego statusu, takich samych praw i warunków zatrudnienia, jakie przysługiwały im do dnia 3 kwietnia 2018 r., czyli do dnia wejścia w życie ustawy o Sądzie Najwyższym”, a skutki zastosowania określonych przepisów ustawy o Sądzie Najwyższym z

2017 r. już nastąpiły, należy dokonać takiej zmiany legislacyjnej, by odwrócić te skutki, z poszanowaniem przepisów prawa oraz zasad i wartości konstytucyjnych. Wykonanie postanowienia TSUE przez Polskę musi uwzględniać krajowe procedury i kompetencje poszczególnych organów władzy państwowej. Musi ono odbywać się z poszanowaniem prawa i nie może być arbitralne. TSUE nie wskazuje, w jaki sposób Polska ma przywrócić skutki, które zostały wywołane ustawą o Sądzie Najwyższym z 2017 r. Projektodawca uznał, że w tym przypadku konieczne jest podjęcie działań legislacyjnych.

Projektowana ustawa idzie jednak dalej, gdyż eliminuje z systemu prawnego te rozwiązania, które mogły powodować wątpliwości co do ich zgodności z Konstytucją, zwłaszcza z wpływem organów pozasądowych na decyzję o dalszym pełnieniu funkcji sędziego.

Celem projektowanego aktu ma być więc przede wszystkim:

- 1) usunięcie stanu niepewności co do momentu przejścia w stan spoczynku przez sędziego ze względu na osiągnięcie określonego wieku;
- 2) pozbawienie władzy wykonawczej wpływu decydowania o tym, czy dany sędzia może po osiągnięciu określonego wieku nadal sprawować czynnie swój urząd;
- 3) powrót do cezury 70 lat jako wieku przechodzenia w stan spoczynku przez sędziów Sądu Najwyższego i odpowiednio sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego – dla sędziów którzy objęli stanowisko przed dniem wejścia w życie projektowanej ustawy;
- 4) umożliwienie sędziom Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego, którzy przeszli w stan spoczynku na podstawie ustawy o Sądzie Najwyższym z 2017 r. powrót do pełnienia funkcji sędziego, a także funkcji Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego oraz prezesów izb Sądu Najwyższego.

W projekcie ustawy zaproponowano uchylenie art. 37 § 1a-4 oraz art. 111 § 1-1b ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym. Jednocześnie, zgodnie z projektowanym art. 2, wszyscy sędziowie Sądu Najwyższego oraz Naczelnego Sądu Administracyjnego, którzy przeszli w stan spoczynku na podstawie uchylanych przepisów, zostaną z mocy prawa przywróceniu do pełnienia urzędu na stanowisku zajmowanym w dniu wejścia w życie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym.

Jeżeli sędzia, który powrócił do stanu czynnego, zajmował w dniu wejścia w życie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym stanowisko Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego albo Prezesa Sądu Najwyższego, kadencję Pierwszego Prezesa Sądu

Najwyższego i Prezesa Sądu Najwyższego uważać się będzie za nieprzerwaną.

Sędziowie Sądu Najwyższego oraz Naczelnego Sądu Administracyjnego będą zobowiązani do zwrócenia świadczeń, które wypłacono im w związku z przejściem w stan spoczynku, z wyjątkiem uposażenia sędziego za okres pozostawania w stanie spoczynku. Ponieważ zgodnie z art. 2 ust. 1 projektowanej ustawy służbę sędziego uważa się za nieprzerwaną, wypłacone świadczenia z tytułu uposażenia zostaną zaliczone na poczet wynagrodzenia sędziego. Sędziom, którzy zgodnie z projektowanymi art. 2 ust. 2 oraz art. 3 ust. 1 pozostaną w stanie spoczynku, uposażenie, zgodnie z projektowanymi art. 2 ust. 5 i art. 3 ust. 2, zostanie wyrównane w taki sposób, aby za okres pozostawania w stanie spoczynku do momentu wygaśnięcia stosunku służbowego sędziowie otrzymali 100% wynagrodzenia zasadniczego oraz dodatku za wysługę lat, pobieranych na ostatnio zajmowanym stanowisku. Moment wygaśnięcia stosunku służbowego określa art. 36 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym. Wynikający z zestawienia tych przepisów dożywotni stan spoczynku o wysokości uposażenia równej 100 % ostatniego wynagrodzenia sędziowskiego w stanie czynnym ma charakter gwarancyjny wynikający z art. 180 ust 5 Konstytucji RP, zgodnie z którym w przypadku zmiany ustroju sądów sędziego można przenieść w stan spoczynku z pozostawieniem mu pełnego uposażenia.

Wszystkie postępowania wszczęte do tej pory na podstawie art. 37 § 1 oraz art. 111 § 1 i 1a ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym i niezakończone do dnia wejścia w życie projektowanej ustawy, będą podlegały umorzeniu z mocy prawa, niezależnie od etapu, na którym będą się wtedy znajdowały.

Zgodnie z proponowanym brzmieniem art. 37 § 1, sędziowie Sądu Najwyższego, a także – pamiętając o odpowiednim stosowaniu – sędziowie Naczelnego Sądu Administracyjnego przechodzić będą w stan spoczynku po ukończeniu 65. roku życia. W projekcie zrezygnowano z rozwiązań pozwalających na wyrażanie zgody na dalsze zajmowanie stanowiska przez sędziów po ukończeniu tego wieku.

Założenia projektów podstawowych aktów wykonawczych do art. 2 ust. 7 projektu ustawy – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości – w sprawie zwrotu świadczeń pobranych w związku z przejściem w stan spoczynku przez sędziów Sądu Najwyższego oraz Naczelnego Sądu Administracyjnego:

Zawarta w art. 2 ust. 7 projektu ustawy delegacja upoważnia Ministra Sprawiedliwości do określenia w drodze rozporządzenia sposobu, trybu, rodzajów oraz terminu zwrotu świadczeń pobranych przez sędziów Sądu Najwyższego oraz sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego w związku z ich przejściem w stan spoczynku. Sędziowie, którzy powrócili na poprzednio zajmowane stanowisko, są obowiązani do zwrotu pobranych świadczeń.

Projekt powoduje skutki w zakresie finansów publicznych związane z przejściem sędziów w stan spoczynku i koniecznością wypłaty 100 % uposażenia do czasu wygaśnięcia stosunku służbowego. Biorąc pod uwagę problematykę projektu ustawy koszty jej regulacji są jednak trudne do oszacowania.

Projekt ustawy nie wpływa na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców. Projekt ustawy wywołuje pozytywne skutki społeczne.

Skrócone *vacatio legis* związane jest z koniecznością jak najszybszego usunięcia stanu niepewności prawnej. Standardowy 14 dniowy okres wejścia w życie ustawy ma na celu zapewnienie obywatelom możliwości zapoznania się i dostosowania do nowego prawa. Projektowane przepisy mają natomiast zastosowanie wobec określonego kręgu podmiotowego i są korzystne wobec tych osób. Tym samym spełnione zostały wyznaczone przez Trybunał Konstytucyjny kryteria skrócenia *vacatio legis*.

Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.